

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΙΑΝΤΗΣ (1939 - 2023)

ΤΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Α. ΚΟΛΑΪΤΗ

Στις 26/2/2023 έφυγε από τη ζωή ο Ιωάννης Τσιάντης, παιδοψυχίατρος - ψυχίατρος - ψυχοθεραπευτής και πρώην αναπληρωτής καθηγητής Παιδοψυχιατρικής της Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ. Είχαμε γνωριστεί πριν από τέσσερις σχεδόν δεκαετίες, ενώ υπήρξαμε στενοί συνεργάτες για 25 χρόνια. Ο Ι. Τσιάντης υπήρξε από τους πρωτοπόρους και θεμελιωτές της σύγχρονης παιδοψυχιατρικής στη χώρα, με διεθνή απήχηση και αποδοχή, ένας αφοσιωμένος δάσκαλος της παιδοψυχιατρικής, την οποία υπηρέτησε από διάφορες θέσεις, στη χώρα και διεθνώς.

Το 1977 ίδρυσε το Τμήμα Ψυχολογικής Παιδιατρικής στο Γενικό Νοσοκομείο Παίδων «Η Αγία Σοφία», μετατρέποντας την ασυλική μέχρι τότε παιδοψυχιατρική σε ενεργό μέρος της καθημερινότητας του γενικού παιδιατρικού νοσοκομείου και της κοινότητας, όπως πρέπει να είναι. Η καινοτομία προφανής: επρόκειτο για την πρώτη παιδοψυχιατρική κλινική σε παιδιατρικό νοσοκομείο στη χώρα. Τα οφέλη τεράστια: εκτός από τα εξωτερικά περιστατικά, τα νοσηλευόμενα παιδιά μπορούσαν να έχουν διαθέσιμο παιδοψυχίατρο, ψυχολόγο και άλλες συναφείς ειδικότητες εφόσον είχαν ανάγκη. Πολλά παιδιά με χρόνια σωματικά νοσήματα έχουν και ανάγκες ψυχικής υγείας, ενώ άλλα παιδιά εμφανίζουν σωματικά συμπτώματα που υποκρύπτουν ψυχιατρικές δυσκολίες, π.χ. κοιλιακά άλγη, κεφαλαλγίες σε παιδιά και εφήβους με άγχος, κατάθλιψη κ.λπ. Το 1985, δημιούργησε την, επίσης πρωτοποριακή για την εποχή της, μονάδα ψυχιατρικής

Θεμελιωτής της σύγχρονης παιδοψυχιατρικής στην Ελλάδα

νοσηλείας του Τμήματος για ανηλίκους με σοβαρά ψυχιατρικά προβλήματα, όπως π.χ. αυτοκτονικότητα, διαταραχές διατροφής, σοβαρή κατάθλιψη, ψυχώσεις, μέσα στο ενδεδειγμένο περιβάλλον, αυτό δηλαδή του νοσοκομείου και κοντά στους παιδιάτρους. Το Τμήμα μετεξελιχθηκε το 1998 στην πρώτη στη χώρα Πανεπιστημιακή Παιδοψυχιατρική Κλινική (και μία από τις ελάχιστες ακόμα και σήμερα στη χώρα), στην οποία έδωσε σημαντική ανάπτυξη σε όλους τους τομείς (κλινικό, εκπαιδευτικό, ερευνητικό) διευθύνοντάς τη μέχρι το 2006.

Νωρίτερα, το 1987, είχε εκδοθεί το πρώτο σύγγραμμα παιδοψυχιατρικής, το οποίο ο Ι. Τσιάντης συνέγραψε με τον Σ. Μανωλόπουλο. Ακολούθησαν και άλλα βιβλία του για ειδικούς ψυχικής υγείας, παιδιάτρους και το ευρύ κοινό, από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

Είχε διατελέσει πρόεδρος Ιατρικών Ειδικοτήτων της ΕΕ - Κλάδος Παιδικής και Εφηβικής Ψυχιατρικής (UEMS - CAP), αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Παιδικής και Εφηβικής Ψυχιατρικής (ESCAP) και επιστημονικός υπεύθυνος της Εταιρείας Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου (ΕΨΥΠΕ). Υπήρξε πρόεδρος του Ινστιτούτου Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Ελλάδος, ιδρυτικό μέλος και πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Παιδιού και Εφήβου, μέσω των οποίων εκπαίδευσε πολλούς νέους ψυχοδυναμικούς ψυχοθεραπευτές. Υπήρξε, επίσης, ιδρυτικό μέλος και αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ψυχα-

ναλυτικής Ψυχοθεραπείας, μέλος της Βρετανικής Εταιρείας Ψυχοθεραπείας και εμπειρογνώμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Εκπαίδευσε μια πλειάδα παιδοψυχιάτρων, ψυχοδυναμικών ψυχοθεραπευτών και άλλων ειδικών ψυχικής υγείας.

Ο Ι. Τσιάντης είχε συντονίσει και συμμετάσχει σε δεκάδες διακρατικά και εθνικά προγράμματα (ερευνητικά, παρεμβατικά, πρόληψης και προαγωγής ψυχικής υγείας των νέων), από τα οποία είχαν προκύψει και δημοσιευτεί πολυάριθμα επιστημονικά άρθρα και βιβλία, ξενόγλωσσα και ελληνικά. Την περίοδο 1991-95, συνεργαστήκαμε στο, υπό τη διεύθυνσή του, Πρόγραμμα Αποασυλοποίησης και Αποκατάστασης του πρώην ΠΙΚΠΑ Λέρου, χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ και το υπουργείο Υγείας (φορέας υλοποίησης η ΕΨΥΠΕ). Η χώρα ήταν τότε «στα μανταλάκια» για τις απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης των περιθαλπόμενων συνανθρώπων μας στα δύο ιδρύματα της Λέρου, το Κρατικό Ψυχιατρείο και το ΠΙΚΠΑ. Η εμπειρία μας ήταν μοναδική και αξέχαστη από κάθε άποψη. Ένα ίδρυμα που ξεκίνησε τη λειτουργία του με άριστες για την εποχή του προδιαγραφές και συνθήκες, γρήγορα μεταβλήθηκε σε ένα από τα πιο «σκληρά» άσυλα. Εκεί βιώσαμε την πλήρη εγκατάλειψη των περιθαλπομένων, την απαξίωση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας αλλά και την κατάρρευση του προσωπικού. Όλες οι παρεμβάσεις μας (κλινικές, εκπαιδευτικές, ερευνητικές) αποτυπώθηκαν σε βιβλία, άλμπουμ, ταινίες καθώς και σ' ένα ειδικό αφιέρωμα (υπό τον τίτλο «The Children of Leros ΠΙΚΠΑ») του «British Journal of Psychiatry», ενός από τα σημαντικότερα παγκοσμίως ψυχιατρικά περιοδικά. Μια δωδεκάδα εφήβων και νέων μετακινήθηκε τότε από τη Λέρο στο κοινοτικό σπίτι «Η Θέτις», στην Αθήνα, όπου μπόρεσαν με την καθοδήγηση εξειδικευμένου προσωπικού να αναπτύξουν στο έπακρον το δυναμικό τους και να ζήσουν μια άλλη, εντελώς διαφορετική, ζωή.

Η ΕΨΥΠΕ, η επιστημονική μη κερδοσκοπική εταιρεία που εκείνος δημιούργησε με στενούς συνεργάτες του πριν από 30 χρόνια, ανέπτυξε στη συνέχεια πολλές και ποικίλες πολυεπίπεδες δραστηριότητες, π.χ. δομές φιλοξενίας συνανθρώπων μας με ψυχιατρικά προβλήματα ή/και νοτική υστέρηση, προληπτικές παρεμβάσεις στην κοινότητα, εκπαιδευτικές και εκδοτικές. Η Εταιρεία πρωτοστατούσε στο Δίκτυο κατά της Βίας στο Σχολείο, με παρεμβάσεις στα σχολεία για τον εκφοβισμό και τη βία (bullying), ενώ τα σχετικά βιβλία που προορίζονταν για παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικούς («Εκφοβισμός και βία στο σχολείο», «Μίλα, μη φοβάσαι», «Μου έκλεψαν το όνομά μου») είχαν μεγάλη απήχηση, όπως επίσης και οι συνεργασίες με σημαντικές συγγραφείς π.χ. Α. Ζέν και Ζ. Σαρρή («Άλλοι καιροί, άλλα παιδιά»).

Η εμπειρία μας από τα διακρατικά προγράμματα ήταν αξέχαστη («οξυγόνο» τη χαρακτήριζε, και φυσικά συμφωνούσα). Αφορούσαν συχνά καινοτόμες παρεμβάσεις επιστημονικά τεκμηριωμένες και με πρακτικό όφελος για παιδιά, εφήβους και τις οικογένειές τους, καθώς και για επιστήμονες που ασχολούνται με ανηλίκους όπως π.χ. παιδιάτροι και εκπαιδευτικοί. Μεταξύ αυτών διακρίνω δύο: α) το πρόγραμμα ψυχοθεραπείας της κατάθλιψης με σκοπό τη συγκριτική αποτίμηση της αποτελεσματικότητας δύο ψυχοθεραπευτικών προσεγγίσεων (βραχεία ατομική ψυχοδυναμική και συστημική οικογενειακή) και συντονιστή τον επίσης αείμνηστο καθηγητή Ι. Kolvin, β) το πρόγραμμα Children of Somatically Ill Parents (COSIP) για παιδιά με γονείς πάσχοντες από σοβαρά σωματικά νοσήματα (π.χ. πολλαπλή σκλήρυνση, καρκίνος).

Για όλους εμάς τους στενούς συνεργάτες και φίλους του, ο Ι. Τσιάντης ήταν πρότυπο μέντορα, δυναμικού, πολυδιάστατου, άοκνου ανθρώπου, εξαιρετικά εργατικού, αφοσιωμένου, εμπνευσμένου κλινικού, δασκάλου και ερευνητή, με τεράστια προσφορά στην ελληνική κοινωνία. Θα τον έχουμε πάντα στη σκέψη και στην καρδιά μας με ευγνωμοσύνη και αγάπη.

Ο Γεράσιμος Α. Κολαΐτης είναι καθηγητής Παιδοψυχιατρικής στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

“

Το 1977 ίδρυσε το Τμήμα Ψυχολογικής Παιδιατρικής στο Γενικό Νοσοκομείο Παίδων «Η Αγία Σοφία», μετατρέποντας την ασυλική μέχρι τότε παιδοψυχιατρική σε ενεργό μέρος της καθημερινότητας του γενικού παιδιατρικού νοσοκομείου και της κοινότητας, όπως πρέπει να είναι